

ประโยค ป.ธ. ๙
แต่ง ไทยเป็นนคร
สอบ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

บุคคลทั้งหลายย่อมมีความสามารถต่างกัน การรักษาจึงควรผ่อนผันให้เป็นไปพอดีแก่กำลังของบุคคลจะถือโกศเป็นประมาณมิได้ อาวาสใหญ่แต่พระสงฆ์น้อย มีกำลังไม่พอจะรักษา หรืออาวาสน้อย มีพระสงฆ์มาก ย่อมได้ความลำบากเพราะที่อยู่ไม่พอกัน ถ้าเปลี่ยนให้เหมาะสมกัน ย่อมเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย กองทหารน้อยแต่ต้องกระจายรักษาท้องที่ใหญ่ ไม่สามารถรวมกำลัง ไม่อาจตั้งรับศัตรู กองทัพใหญ่ควรจะขยายรักษาท้องที่ได้กว้าง ไม่ทำอย่างนั้น ก็ไม่กันข้าศึกไว้ได้ ต่อหน้าที่จะต้องรักษาเป็นไปพอเหมาะแก่กำลัง ประโยชน์ดังกล่าวแล้วจึงจะสำเร็จ อนึ่ง โภคทรัพย์ที่ได้สั่งสมขึ้นไว้แลรักษาอยู่นั้น ถ้าเป็นแต่เก็บไว้ ก็จะให้ได้แต่เพียงความอึดใจเท่านั้น ต่อได้ใช้สอยบำรุงคนแลคนที่ควรเลี้ยง จึงจะยังสุขให้ทวี แต่การบริโภคใช้สอยนั้น ต้องเป็นไปพอดีจึงจะสำเร็จประโยชน์ บึงใหญ่ที่บุคคลเปิดให้น้ำไหลบ่าไปทางเดียวก็มีแต่จะแห้งไป ต่อเปิดทางให้น้ำไหลมาทดกัน จึงจะคงมีน้ำอยู่เป็นนิยกาล อันการบริโภคใช้สอยโภคทรัพย์ก็เป็นปานกัน มิแต่ใช้โกศก็มีแต่หมดสิ้นไป ต้องมีของที่ได้ใหม่มาทดกัน โกศนั้นจึงจะคงอยู่ได้ ความรู้จักประมาณในการได้การจ่าย ผ่อนผันให้ทรัพย์ที่ได้กลบลบทรัพย์ที่จ่ายให้ตนได้สุขแลให้สมบัติทวีขึ้น ชื่อว่าสมชีวิตา ความเป็นอยู่สม่ำเสมอเป็นปฏิบัติแก่วิสมชีวิตา ความเป็นอยู่พลอเรือไม่รู้จักประหยัด บุคคลรู้จักบริโภคสมบัติ หลีกทางหายณะเสีย เสพแต่ทางวิณะ ย่อมจะได้สุขตามสมควรแก่กำลังแห่งโภคทรัพย์ ความรู้จักพอดีในการแสวงหา ในการรักษา ในการบริโภค เป็นประโยชน์แก่บุคคล ฉันทใด ย่อมเป็นประโยชน์แก่ประเทศด้วย ฉันทนั้น ประเทศกล่าวคือชุมชนุมชนที่ตั้งอยู่เป็นปึกแผ่น มีเขตแดนปกครองตนเองโดยลำพัง ควรตั้งอยู่ในสุปรียสนา แสวงหาโภคทรัพย์บำรุงตนรอบคอบดี ประกอบอุบายวิธีบำรุงการหาเลี้ยงชีพของประชาราษฎร์ให้มีผลแลเฉลี่ยเก็บ

ส่วนกำไรจากประชาชนเป็นพลีแต่พอควร ระวังไม่ให้ยุ่งยาก ให้ได้ประโยชน์
 มากด้วยกันทั้งสองฝ่าย เหมือนนายโคบาลผู้ฉลาดรู้จักรีดน้ำนมโค ปล่อยให้มีส่วนเหลือเพื่อลูกโคจะได้ดื่ม ไม่รีดจนหมด ฉะนั้น แลผ่อนผันประหยัดการ
 แสวงหาในทางอันเป็นอบายมุขของมหาชน เป็นต้นว่า การพนัน ไม่คิดอุดหนุน
 คอยกีดกันไม่ให้ทำงาน อีกประการหนึ่ง ควรตั้งอยู่ในอารักขสัมปทา รู้จัก
 อุบายในการที่จะรักษาสมบัติของประเทศให้พอสมแก่กำลัง ไม่ยังทรัพย์ให้
 เปลืองไปในทางที่ไม่มีประโยชน์ ดั้นไม่มีโทษก็อาผากเท่าใด ก็ต้องลดรสา
 หารที่ได้สำหรับเลี้ยงตนเจือจานไปเลี้ยงเท่านั้น ประเทศก็เหมือนมีภาระอันหา
 ประโยชน์มิได้มาก ก็จำต้องเสียกำลังแลทรัพย์ไปในทางนั้นมาก พึงรู้จักรวม
 กำลังแลทรัพย์มาใช้ในทางเป็นประโยชน์ อนึ่งโสด ควรตั้งอยู่ในสมชีวิตารู้จัก
 ประมาณในการจ่ายทรัพย์แม้ในทางที่ควร ไม่ให้เกินจำนวนทรัพย์ที่หาได้
 เข้าใจผ่อนปรนให้กิจสำเร็จ ควรทำให้เป็นประเทศมั่งคั่ง เช่นนี้ ย่อมจะมีความ
 พร้อมพรั่ง เจริญสมบูรณ์ตั้งมั่นไม่ล่มจม ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๙
ตัวอย่าง แต่งไทยเป็นมคร

พ.ศ. ๒๕๖๕

ปุกุลลำน หิ สามคฺคิยํ นานาเยว โหติ ฯ ตสฺมา โภคานํ อารกฺขา
ปุกุลลพลสฺसानุรูปโต ปวตฺเตตฺตพฺพา น โภคพลสฺसानุรูปโต, ตํ หิ โภคานํ
อนุรูปโต ปวตฺตาเปตํ น ยุชฺชติ ฯ ตตฺรารํ อุปมา ฯ เอโก อาวาโส
มหนฺโต โหติ, ตตฺถ ปน ภิกฺขุ อปฺปกา, ตสฺส อารกฺขนกํ พลํ
นปฺปโหติ, เอโก อาวาโส ชุทฺทโก โหติ, ตตฺถ ปน ภิกฺขุ พหฺกา โหนฺติ,
เต เสนาสนาทีนํ อปฺปโหนกภาเวน กิลมถํ คจฺจนฺติ ฯ สเจ เต อาวาเส
ปุกุลลำนุรูปโต สํวิทฺธิตํ สกฺกญฺเอย, กถํ, ชุทฺทกาวาเส ภิกฺขุ อาเนตฺวา
มหนฺตาวาเส วสาเปยฺย อิจฺเจตํ กุสลํ ทฺวินฺนํเยว อาวาसानํ อตฺถาวหํ
โหติ ฯ อปฺรา อุปมา ฯ เอกิสฺสํ เสนาย โยธา อปฺปกา โหนฺติ, เต
วิปฺปทีริยมาณา วิตฺถารํ เขตฺตํ อารกฺขิตํ ตหิ ตหิ วสนฺติ เอวํ สติ สีนํ
เอกโต ภวิตํ ปจฺจตฺติเก จ นีวาเรตฺตํ น สกฺโกนฺติ, มหาเสนาย ปน โยธา
ตหิ ตหิ วิปฺปทีริตพฺพา โหนฺติ, เอวํ สติ วิตฺถารํ เขตฺตํ อารกฺขิตํ สกฺโกนฺติ,
สเจ อิมํ อุปายํ น กรเอย, ปจฺจตฺติเก ปฏฺิพาหิตํ น สกฺโกนฺติ ฯ กิจฺจภูตา
อารกฺขา พลาณรูปโต ปวตฺเตตฺตพฺพา โหติ เอวํ อิจฺฉิตตฺโต สมฺปชฺชติ ฯ
เย หิ โภคา อุฏฺฐานวิริเยน พาหาพเลน เสทาวิกฺเขปนเนน ปริจิตา เจว
โหนฺติ อารกฺขิตา จ, เต เจ ปฏฺิสามิตมตฺตา ภเวยฺยํ สามิกสฺส ปิติมตฺตเมว
อาวหนฺติ ฯ ยทา ปเนเต อตฺตโน เจว มาตาปิตฺตาทีนญฺจ สุขํ อุปฺปาทเนน
ปริภฺวชิตา โหนฺติ ตทา ภิกฺขโโยโส มตฺตาย สุขํ อาวหนฺติ ฯ โภคานมฺปน
ปริโกโคปิ อธิคฺตโภคานุรูปโต สมฺมา ปวตฺเตตฺตพฺพา โหติ เอวํ สติ อิจฺฉิตตฺตํ
สาเรติ ฯ ตตฺริทํ นิตฺตสฺสนํ ฯ เสยฺยถาปี นาม มหาตพาเก อุทกํ วิวฏฺเณ
เอกเทเสน สนฺทติเยว โส นจิริสฺเสว สุตฺตติ, ยทา ตหิ ตหิ อุทกณฺททานิ
วิริตฺวา เตหิ อุทกํ ปเวเสติ ตทา ตตฺถ อุทกํ นิจํ สมฺปชฺชติ, เอวํ
โภคปริโกโค ทญฺจพฺพา ฯ ปริภฺวชียมาณาเยว โภคา ปริภฺยํ คจฺจนฺติ,

ยทา อปเร โภเค ปริเยสิตวา อานตวา อวเสสโกกราสมิหิ อนุพรุหติ ตทา
เต โภคา สมจิติ ปาปฺณนติ ฯ

สมชีวิตา นาม ยํ อายวเยสุ มตฺตํ ชานนฺโต ลทฺธโกคํ วลฺลชิตโกคโต
พหุตรํ ปวตฺตาเปตฺวา อตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ เจว โภเค จ อนุพรุเหติ ฯ อยํ
ปมาทชีวิตาอมิตพฺพยตาสงฺขาตยา วิสมชีวิตาย ปฏฺธิปกฺขภูตา ฯ โย หิ
โภคปริโภเ มตฺตํ ชานนฺโต โภคานํ อปายมุขํ ปรีวชฺเชติ โภคานํ อายมุขํ
เสวติ, โส โภคพลานรूपํ สุขํ อธิคจฺจติ ฯ ยถา ปริเยสนาย อารกฺขาย
ปริโภเ จ มตฺตคณฺณตา ปุคฺคลสฺส อตฺถาวหา โหติ เอวํ ฐฺกฺขสฺสปี ยตฺถ
ชนตา ปุฏฺฐาเวน นีวสติ ยสฺส จ อตฺตโน อีสฺสรภาเวน ปสาสนสฺส
อาณกฺขเขตฺตํ อตฺถิ ฯ กถํ ฯ เย ตํ ฐฺกฺขํ ปาเลนฺติ, เต สุปริเยสนาย ปตฺติฏฺจเปยฺยํ,
สกรฐฺกฺขปวตฺตาปนฺตถาย โภเค สมฺมา ปริเยสเยยฺยํ, ฐฺกฺขวาสินํ อิจฺฉิตผล-
สมปฺปชฺชนสฺส อุปการภูตํ อาชีวปโยควิธี อนุสาเสยฺยํ, เตสํ อายโต พลิมตฺตกํ
สมฺมเทว คณฺเหยยฺยํ, เนว อนวเสสโต คณฺเหยยฺยํ น จ เตสํ พลิกฺกณฺณิทานํ
วิเหสํ อุปฺปาเทยฺยํ, ยถา ฐฺกฺขญจ ฐฺกฺขวาสินโน จ อุโภปี อตฺถํ ลภนฺติ
เอวํ กรเยยฺยํ ฯ ตตฺตรายํ อุปมา ฯ ยถา หิ เณโก โคปาลโก เชนฺยา
จีรํ พุหนฺโต อนวเสสโต อคณฺหิตฺวา วจฺจสฺส อตฺถาย อวเสสํ กตฺวา
พฺพหติ เอวํ สมปฺปทมิทํ ทฏฺฐพฺพํ ฯ ยา จ ชนानํ ชฺฐตปฺปโยคาทอปายมุข-
ปริยาปฺนนา อนนฺจจฺฉวิกา โภคปริเยสนา, ตํ น อุปตฺถมฺเหยยฺยํ เจว ยถา เต
สุเขน ตาทิสํ ปริเยสนํ กาคฺคํ น สกฺโกณฺติ ตถา นีวเรยฺยํ จ ฯ อปิ จ
ฐฺกฺขปาลิโน อารกฺขสมปฺทาย ปตฺติฏฺจเปยฺยํ ฯ กถํ ฯ ฐฺกฺขพลานุกฺคานํ ฐฺกฺขโภคานํ
อารกฺขโนปายํ วิชานเยยฺยํ, น จ ฐฺกฺขโภเค นีรตฺถกวลฺลชเนน ปรีกฺขยํ
ปาเปยฺยํ ฯ ยถา หิ ยตฺถกฺกา ฐฺกฺขสฺส โทสภูตา ฐฺกฺขาทนิโย อตฺถิ, ตตฺตโก
คสฺส ฐฺกฺขสฺส โปสกาหาโร เตน ฐฺกฺขเนน ตา โปเสตฺถํ จชิตพฺโพ โหติ
เอวํ เจ ฐฺกฺขสฺส นีรตฺถกวลฺลชเนน ภาโร พหุโก สียา, ฐฺกฺขสฺส พหุกมฺปิ
พลญฺเจว โภคา จ ตสฺมี ภาเร นีรตฺถกํ วลฺลชิตพฺพา โหนฺติ ฯ เต จ
พลโภคสํหโรปายํ วิชานิตฺวา สาทฺถกิจฺเจสุ วลฺลชเยยฺยํ ฯ ลทฺธโกคโต
อนธิกตรํ กตฺวา อนุรूपญฺจเนปี โภควลฺลชเนน มตฺตคณฺณตาสงฺขาตยา สมชีวิตาย

ปติภูฏเปยยัง, ยถิจิตานิ กิจจานิ สาเรตุ วิยคตยา โภควลณฺชนเ อุณ
กรเยยัง, อตฺตโน จ รฏฺฐํ อชาณํ ผีตํ กรเยยัง ฯ เอวํ สติ รฏฺฐสฺส นิปฺพตฺติ
เจว วุฑฺฒิ จ โหนฺติ โน ปฺริหานิ ฯ

พระพรหมวชิรปัญญาจารย์ สุรเทโว วัดราชโอรสาราม แต่ง
 สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.